

A 2-es típusú diabetes mellitus diagnosztizálása és kezelése a családorvosi munkacsoport közreműködésével

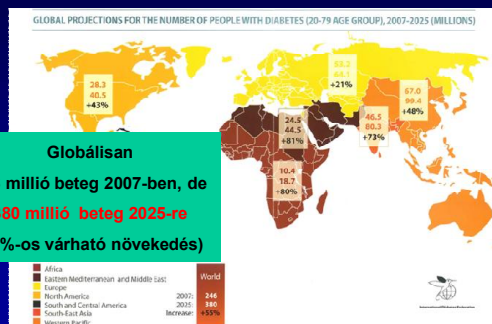
Szakvizsga-előkészítő tanfolyam
2015.02.09

Dr. Oláh Ilona

családorvos, diabetológus

SE ÁOK Családorvosi Tanszék

A cukorbetegség: világszerte növekvő járvány

Diabetes Atlas 3rd Edition, www.eatlas.idf.org. Last accessed 25 January 2007

A diabetes mellitus előfordulása Magyarországon 8,65 %-ra tehető a 20-69 éves korosztályban.
A diabetes előállapotainak előfordulása ugyanilyen arányúra becsülhető

Minden 4-5. hozzánk forduló beteg cukorbeteg, munkánk jelentős hányadát adja a cukorbetegség ellátása.

A diabetes mellitus magas vércukorszinttel járó, rokkantságot, korai cardiovascularis halálozást okozó progresszív betegség

A cukorbeteg 90 %-a 2-es típusú cukorbeteg, ellátásuk a családorvos kompetenciája, a szakellátás alkalmankénti szakmai segítségével!

4

A diabetes mellitus magas vércukorszinttel járó, rokkantságot, korai cardiovascularis halálozást okozó progresszív betegség

Kezelésének és gondozásának célja: a szövődmények kialakulásának megelőzése, vagy a már kialakult szövődmények progressziójának lassítása, az életkilátások és az életminőség javítása

5

Egy betegség primer, szekunder és tercier prevenciója a gondozás során valósul meg.

A diabetes prevenciója a diabetes gondozása során valósul meg.

Primer prevenció:

- egészséges életmód (egészséges táplálkozás, fizikai aktivitás), testsúlykontroll, ártó tényezők (dohányzás) elhagyása

Szekunder prevenció:

- rizikótényezők feltárása: pozitív családi anamnézis, obesitas, alacsony születési súly, nagy súlyú újszülött világra hozatala, GDM,
- Szűrővizsgálatok végzése: fokozott rizikójúak. FINDRISK kérdőív pozitív
- Megfelelő nem gyógyszeres és gyógyszeres kezelés
- Társbetegségek szűrése és kezelése
- Szövődmények szűrése és preventív kezelése, neuropathia, retinopathia, nephropathia

Tercier prevenció:

- a kialakult szövődmények kezelése, diabeteses láb, veseelégtelenség, vakság, a betegek rehabilitációja

6

A DIABETES MELLITUS DIAGNÓZISA ÉS KLASSZIFIKÁCIÓJA

7

A CUKORBETEGSÉG DEFINÍCIÓJA:

A diabetes mellitus (cukorbetegség, cukorbeteg) olyan anyagcsere-betegség, amelynek központjában a szénhidrát-anyagcsere zavara áll, de a kórfolyamat következményesen érinti a zsír- és fehérje-anyagcserét is.

OKA:

- az inzulin viszonylagos hiánya
- az inzulin teljes hiánya
- az inzulinhatás elmaradása
- ezek együttes előfordulása

8

A DIABETES MELLITUS DIAGNÓZISA

Vércukorszint meghatározás indokolt:

Klasszikus tünetek megléte esetén

- polyuria
- polydipsia
- megmagyarázhatatlan fogyás
- pruritus vulvae
- balanitits
- súlyos tudatzavar, coma

9

A DIABETES MELLITUS DIAGNÓZISA:

Vércukorszint meghatározás indokolt

Tünetmentes, veszélyeztetett egyének:

- 45 év feletti, vagy
- 14-18 év közötti serdülők esetén

Akik a következő klinikai ismérvek legalább egyikével rendelkeznek

10

A DIABETES MELLITUS DIAGNÓZISA:

Tünetmentes, veszélyeztetett egyének:

- kezelt vagy kezeletlen **hypertonia** ($\geq 140/90$ Hgmm)

➤ elhízás

Felnőttnél: BMI ≥ 27 kg/m², vagy
derékkörfogat > 80 cm †
 > 94 cm †

Serdülőknél: BMI és a derékkörfogat > 90 percentil

- elsőfokú rokon DM 2. típus
- elsőfokú rokon korai († 55 év, † 60 év alatt) cardiovascularis megbetegedés, vagy halálozás

11

A DIABETES MELLITUS DIAGNÓZISA:

Tünetmentes, veszélyeztetett egyének:

- anyák, akik > 4000 g gyermeket szültek
- anyák, akiknek gesztációs diabetesesztük volt
- érett, kiviselt terhesség esetén alacsony (< 2500 g) születési súllyal rendelkező egyének
- anamnézisben szénhidrát- és zsírananyagcserezavarra utaló adatok

12

Kockázat alapú szűrés, korai diagnózis Findrisk kérdőív

1. Élettér

0 pont	45 év alatt
2 pont	45-54 év között
3 pont	55-64 év között
4 pont	64 év felett

2. Testtömeg index (BMI)

A testtömeg index kiszámolása: Testsúly kg-ban, osztva a méterben mért testmagasság négyzetével. A számításban segít nekünk pl.: ha az ön magassága 1,65 cm, súlya 70 kg, a számítás: $70 / (1,65 \times 1,65) = 25,7$

0 pont	alacsonyabb, mint 25 kg/m ²
1 pont	25-30 kg/m ²
3 pont	nagyobb, mint 30 kg/m ²

3. Hasfelfogatás

(az alsó bordák és a csípőív közötti távolság felénél mérve – gyakorlatilag a köldök vonalában, közepes betézés után)

Férfiak	NOK
0 pont	
kevesebb, mint 94 cm	kevesebb, mint 80 cm
3 pont	
94-102 cm	80-88 cm
4 pont	
több, mint 102 cm	több, mint 88 cm

4. Vágy-e legalább 30 perces fizikai tevékenységet munkaköreiből eső időben vagy szabadidejében?

0 pont	igen
2 pont	nem

5. Milyen gyakran fogyaszt zöldséget vagy gyümölcsöt?

0 pont	minden nap
1 pont	nem minden nap
6. Szed-e rendszeresen vérnyomáscsökkentő gyógyszereket?	
0 pont	nem
2 pont	igen

7. Mérték-e Önnek valaha magasabb vércukor értéket (orvosi vizsgálatkor, betegség, terhesség esetén)?

0 pont	nem
2 pont	igen
5 pont	igen

8. Van-e családjában közöttük vagy közeli rokonságában 1-es (újkor) típusú vagy 2-es (idős kori típusú) cukorbeteg?

0 pont	nem
3 pont	igen: nagyszülő, nagynéni, nagybácsai vagy első fokú unokatestvér
5 pont	igen: szülő, testvér vagy sejt gyemak

13

Kockázat alapú szűrés, korai diagnózis Kockázat a cukorbetegség 10 éven belüli kialakulására

Findrisk kérdőív értékelése, összes pont alapján:

- kevesebb, mint 7 pont: alacsony kockázat, becslések szerint 100 főből 1 esetben lesz valaki cukorbeteg,
- 7-11 pont: enyhén fokozott kockázat, becslések szerint 25 főből 1 esetben lesz valaki cukorbeteg,
- 12-14 pont: fokozott kockázat, becslések szerint 6 főből 1 esetben lesz valaki cukorbeteg,
- 15-20 pont: magas kockázat, becslések szerint 3 főből 1 esetben lesz valaki cukorbeteg,
- több, mint 20 pont: igen magas kockázat, becslések szerint 2 főből 1 cukorbeteg lesz 10 éven belül.

A 12 pontot, vagy annál többet elérő beteginknél OGTT végzendő!

14

A DIABETES MELLITUS DIAGNÓZISA ÁLLAPÍTHATÓ MEG:

Ha **klasszikus tünetek** figyelhetők meg:

➔ **8 óra éhezés utáni** plazma vércukorszint ≥ 7 mmol/l

➔ étkezés után **bármely időpontban** mért plazma vércukorszint ≥ 11.1 mmol/l

15

A DIABETES MELLITUS DIAGNÓZISA ÁLLAPÍTHATÓ MEG:

Klasszikus tünetek hiányában:

➔ **éhomi** vércukorszint **ismételten** mérve ≥ 7 mmol/l

➔ **OGTT** során a **120 perces** vércukor ≥ 11.1 mmol/l

16

FIZIOLÓGIÁS SZÉNHYDRÁT ANYAGCSERE

- Éhomi vércukorszint ≤ 6.0 mmol/l (≤ 5.6 mmol/l)
- OGTT 2 órás értéke < 7.8 mmol/l

17

A diabetes mellitus diagnózisa

- éhomi vércukorszint ≥ 7 mmol/l (klasszikus tünetek hiányában ismételten mérve), vagy random vércukor $\geq 11,1$ mmol/l **OGTT során a 120 perces vércukor $\geq 11,1$ mmol/l**

A csökkent glukóztolerancia (IGT) diagnózisa:

- éhomi érték $< 7,0$ mmol/l
- terhelés utáni 2 órás érték $\geq 7,8$ de $< 11,1$ mmol/l

Az emelkedett éhomi vércukor (IFG) diagnózisa:

- éhomi érték $\geq 6,1$ de $< 6,9$ mmol/l

Magyar Diabetes Társaság Szakmai Irányelve 2014.

18

AZ OGTT HELYES KIVITELEZÉSE

- a vizsgálatot **reggel, éhómra** kell végezni, előzetes (minimum 8-10 órán keresztül) koplálást követően
- a terhelést megelőző **3 napon** legalább **150 g szénhidrátot** tartalmazó étrend
- **nyugalmi körülmények** között, dohányzás és fizikai aktivitás mellőzésével
- **infekciók és gyógyszerhatások** figyelembevételére és esetleg a terhelés halasztására
- **75 g glukózt 250-300 ml vízben** feloldva, **5 perc** alatt elfogyasztva (gyermekekénél **1.75 g/kg**, de max. 75 g
- **vérvételel 0. és 120. percben**

19

A SZÉNHIDRÁTANYAGCSERE-ZAVAROK ETIOLÓGIAI KLASSZIFIKÁCIÓJA (WHO, 1999)

- **1-es típusú DM** (béta-sejt károsodás következtében általában abszolút inzulinhiány áll elő)
  - autoimmun mechanizmusú
  - idiopathiás
- **2-es típusú DM** (a diabetes széles tartományát átfogja, a dominálónan inzulinrezisztencián alapuló, relatív inzulinhiánnyal társuló formáktól, az elsődlegesen szekréciós zavarra visszavezethető, inzulinrezisztenciával társuló vagy anélkül megjelenő formákig)
- **Gestációs diabetes**

20

A SZÉNHIDRÁTANYAGCSERE-ZAVAROK ETIOLÓGIAI KLASSZIFIKÁCIÓJA (WHO, 1999)

- **Egyéb speciális típusok**
  - a béta-sejtek működés genetikai zavarai
  - az inzulinhatás genetikai zavarai
  - pancreas exocrin részének megbetegedéseivel társuló formák
  - endocrinopathiák
  - gyógyszerek és kémiai anyagok kiváltotta típusok
  - infekciókhoz társuló
  - az immungenezisű diabetes szokatlan formái
  - más, esetenként diabetes-szel társuló genetikai szindrómák

21

1-ES TÍPUSÚ DIABETES

- korai stádiumban **autoimmun folyamat** kimutatása lehetséges (antitestek: szigetsejt-, anti-GAD-, tirozinfoszfátáz-, vagy inzulin ellenes)
- gyermekekénél és serdülőknél **napok alatt** alakul ki
- **fiatal felnőttekben látens autoimmun formaként (LADA)** latens autoimmune diabetes in adults)
- más **autoimmun betegségekkel társulhat** (Basedow-Graves-betegség, Hashimoto-thyreoiditis, Addison-kór)
- **Idiopathiás** esetek is előfordulnak, főleg ázsiai és afrikai embereknél fordul elő

22

2-ES TÍPUSÚ DIABETES

- **leggyakoribb** forma
- inzulin **elválasztás és hatás károsodása**
- klasszikus **tünetek nélkül**
- **elhízáshoz** társul
- **35 év felett** jelenik meg általában
- manifesztációja egyre fiatalabb életkor felé tolódik
- Korábbi elnevezése: NIDDM

23

A FIATALKORBAN KEZDŐDŐ DM TÍPUSMEGHATÁROZÁSA

	1-es típusú DM	2-es típusú DM
Kezdet	heveny tünetekkel indul	Lassan, gyakran tünetmentesen kezdődik
A klinikai kép	-testsúlycsökkenés -polyuria -polydipsia	-elhízás -pozitív családi anamnézis -néhány etnikumban gyakoribb -acanthosis nigricans -polycystas ovarium syndroma
Ketosis	szinte kivétel nélkül jelen van	általában hiányzik
Inzulinelválasztás	C-peptid negatív	C-peptid pozitív
Ellenanyagok (ICA, GADA, IA-2)	pozitív	negatív
Terápia	inzulin	oralis antidiabetikumok
Társuló autoimmun kórképek	igen	Nem

24

EGYÉB SPECIÁLIS DIABETES-FORMÁK

- Béta-sejt-működés genetikai zavarai (MODY)
- Inzulinhatás **genetikai** zavarai
- pancreas **exocrin** állományának megbetegedései
- endocrinopathiák
- gyógyszerek
- kémiai anyagok
- infekciók
- immungenezis
- néhány genetikai szindróma részeként

25

GESZTÁCIÓS DIABETES

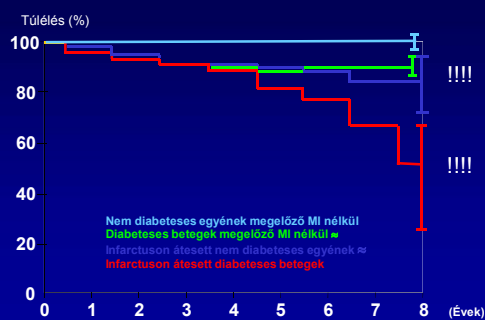
- különböző súlyosságú
- első ízben terhesség során kezdődik vagy annak kapcsán diagnosztizálják
- IGT és enyhe 2-es típ. diabetes már a terhesség előtt is fennállhat
- nem feltétel, hogy inzulinra szorul-e, vagy nem
- nem feltétele, hogy a terhesség után is fennálljon
- **szűrés a terhesség 24-28. hetében !!!**
- **75 g glukózzal végezzük az OGTT-t !!!**
- **szülés után 6 héttel, legkésőbb a szoptatás befejezése után ismételt OGTT**
- Később 6x gyakrabban alakul ki DM, követés javasolt!!!

26

A cukorbeteg kardiovaszkuláris veszélyeztettsége igen nagy

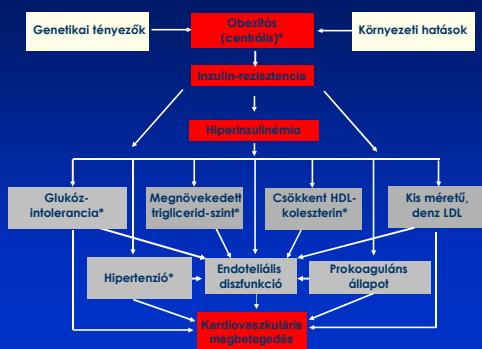
Egy cukorbeteg esélye az ISZB eredetű halálzásra a már szívinfarctust kiállt betegével azonos(következő ábra)

ISZB eredetű halálozás 1059, 2-es típusú diabeteses és 1378 nem diabeteses betegen előzetes myocardialis infarctus nélkül, illetve myocardialis infarctus után

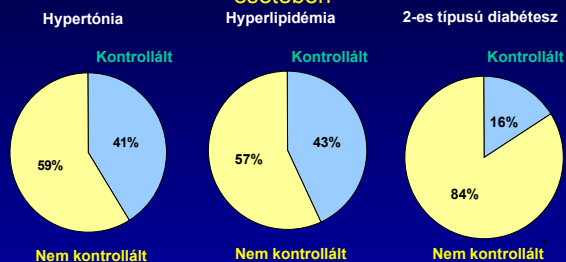
Haffner et al. New Engl J Med 339:229-34, 1998

Miért fontos tényező az inzulin-rezisztencia?

Átvéve és módosítva: Hámos T.: A 2-es típusú diabetes etiológiájának vizsgálata. In: Diabetes mellitus, 3. kiadás. Medicina 2002; 237-255. oldal. Hámos T., Jermendy Gy.: Metabolikus szindróma. In: A belgyógyászati oktatás (szerk. Tulostay Z.), Medicina 2007. 1575-1581. oldal.

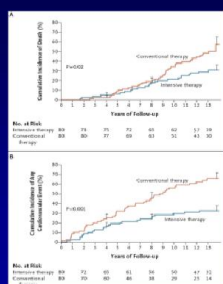
A vércukor célértéket elérők aránya alacsonyabb, mint egyéb cardiovascularis kockázati faktorok kezelése esetében

* az USA-ban; HbA_{1c} < 6.5%

Forrás: NHANES III <http://www.cdc.gov/nchs/about/major/nhanes/nh3data.htm>. Utolsó letöltés: 2007. Január 25.

Miért fontos az időbeni, célértékre történő kezelés? A „cardiovascularis terápiás memória” koncepciója

- A szív- és érrendszeri betegségek kórféjődésének korai szakaszában a metabolikus és cardiovascularis kockázati tényezők nemcsak aktuális, hanem **késői jelentősége is van.**¹

- **korán alkalmazott,**
- **erélyes,**
- **célérték-orientált és**
- **különös** kezelés a szövődmények késői alakulását is meghatározza.¹

Randomizált, kontrollált vizsgálat, intenzív vs. konvencionális vércukor- és lipid csökkentő és antihypertenzív terápia, n=160, T2DM betegek bevonásával, 7,8 év utánkövetés + 5,5 év megfigyelés.

Végpontok: bármely okból és cardiovascularis okból bekövetkezett halál.

¹ Jermolov, A. Kardiometabolikus térszám memória hipotézise. LAM 2008; 18:459-466

² Gasque, et al. N Engl J Med 2008; 358:690-91.

Célértékek a szénhidrát anyagcsere paramétereire

- Éhomi vércukor < 6,0 mmol/l
- Posztprandiális vércukor < 7,5 mmol/l
- HbA_{1c} < 7% (cél tartomány: 6,0-8,0 mmol/l)
ezen belül egyénre szabott célérték meghatározása

Magyar Diabetes Társaság Szakmai Irányelve 2014.

32

A KOMPLEX THERÁPIA ALAPELVEI

- **hyperglykémia** korrígálása
    - éhomi hyperglykémia normalizálása
    - postprandiális hyperglykémia mérséklése
  - **diszlipidémia** korrígálása
    - triglicerid szintek normalizálása
    - LDL-koleszterin csökkentése
    - HDL-koleszterin emelése
  - normális **vényomás** tartása
  - a fokozott **trombogenezis** csökkentése
- 1-3 havonkénti „**partneri**” **beteggondozás** (oktatás, kockázati tényező monitorozás)

33

A hyperglykémia kezelésének módjai

- **Életmód-kezelés**
  - Orvosi táplálkozási terápia
  - Fizikai aktivitás
  - Dohányzás elhagyása
- **Orális antidiabetikus** kezelés
- **Inzulin-kezelés**

34

Orvosi táplálkozási terápia

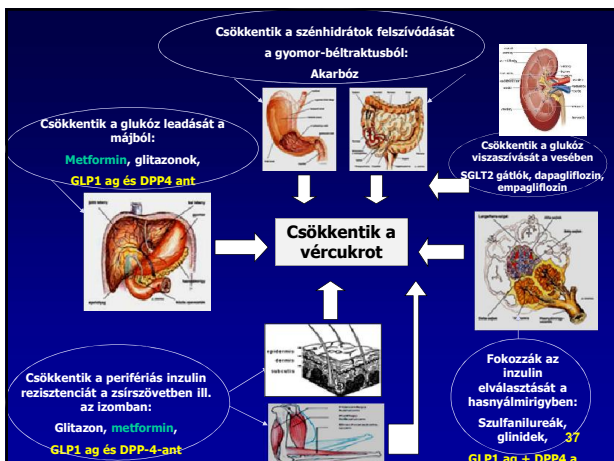
- Normális súlyú cukorbeteg energia-szükséglete: általában: 1800-2500 Kcal, szénhidrát szükséglete: 160-220 g
- **Súlyfelesleggel** rendelkező cukorbeteg energia-szükséglete általában: **1000-1400 Kcal**, szénhidrát szükséglete: **120-150 g**
Napi **3-5 x**,
inzulin kezelés mellett **3-6 x** étkezésre **elosztva**.
(pl. OAD kezelés mellett: 30-20-50-20-30 g CH)

35

Fizikai aktivitás

- Hetente 150 percen át az életkor szerinti maximális szívfrekvencia 50-70 %-t kell teljesíteni.

36

A VÉRCUKORSÖKKENTÉS TÍPUSA ALAPJÁN MEGKÜLÖNBÖZTETÜNK

- a dominánsan az **éhomi** hyperglükémiát mérséklő készítményeket: metformin, glitazon, szulfanilureák, DPP-4 ant.
- a dominánsan a **postprandiális** hyperglükémiát csökkentő szereket: akarbóz, glinidek, DPP-4 ant.

38

A monoterápiaként alkalmazott antidiabetikumok anyagcsere-javító hatása

Forrás: ADA-EASD kezelési algoritmus, 2008. október 22.

Intervenció	A HbA _{1c} várható csökkentése monoterápia esetén(%)	Előnyök	Hátrányok
Első szint: külön megerősített kezelési módok			
Első lépés: kezdő terápia			
Életmód-terápia (testsúly-csökkentés, fizikai aktivitás fokozása)	1,0–2,0	számos előny	nehéz betartani olykor már az első évben
Metformin	1,0–2,0	testsúlysemleges	GI mellékhatások, vesefüggőség esetén ellenjavallt
Második lépés: kiegészítő terápia			
Inzulin	1,5–3,5	dózishatár nincs, gyorsan hat, javítja a lipoprofilit	subcutan kell naponta 1-4x, hypoglykaemia, testsúly-növekedés, vérkeringet ellenőrizni kell, analógok drágák
Szulfanilureák	1,0–2,0	rövid időn belül hatékony	testsúly-növekedés, hypoglykaemia (főleg glinidekkel együtt)

Intervenció	A HbA _{1c} várható csökkentése monoterápia esetén(%)	Előnyök	Hátrányok
Második szint: kevésbé megerősített kezelési módok			
Tiazolidinonok	0,5–1,4	lipidprofilus javul (pioglitazon), MI kockázata csökkenhet (pioglitazon)	folyadékretenció, szív-érrendszeri problémák, testsúly-növekedés, MI kockázata nőhet (rosiglitazon)
GLP-1-agonisták	0,5–1,0	testsúly csökken	subcutan naponta 2x, gyakori GI mellékhatások, hosszú távú biztonságosság nem ismert, drága
További gyógyszerek			
n-glukozozáz-gátlók	0,5–1,0,8	testsúlysemleges	GI mellékhatások gyakoriak, naponta 1x kell szedni, drága
Glinidek	0,5–1,5*	rövid időn belül hatékony	testsúly-növekedés, naponta 3x kell szedni, drága, hypoglykaemia
Pramilintid*	0,5–1,0	testsúly csökken	naponta 3x subcutan kell adni, gyakori GI mellékhatások, drága, hosszú távú biztonságosság nem ismert
DPP-4 gátlók	0,5–0,8	testsúlysemleges	hosszú távú biztonságosság nem ismert, drága

GI: gastrointestinalis, MI: myocardialis infarctus
 *házaikban nincs regisztrálva
 *rosiglitazon jobban csökkenti a HbA_{1c} értéket, mint a pioglitazon

Teendő a 2-es típusú diabetes mellitus diagnózisának időpontjában

- Amennyiben fenáll az inzulin bevezetésének javallata, kórházi vagy mielőbbi szakambulanciára utalás
- Az inzulinkezelés bevezetésének sürgős javallata nem áll fenn, az MDT 2014 ajánlás szerint cselekedjünk

41

Az inzulinkezelés bevezetésének azonnali indikációi 2-es típusú diabeteszben

- 13,9 mmol/l feletti éhgyomri, 16,7 mmol/l feletti random vércukor.
- 10% feletti HbA_{1c}.
- Ketonuria ill. polyuria, polydipsia, fogyás közül bármely tünet jelenléte.

A fenti esetekben az inzulinkezelést az életmód terápiaival kombinálva, már kezdetben be kell vezetni. A titrálást a szokásosnál gyorsabban végezve. A vércukor célérték elérését követően a későbbiekben lehetséges az inzulinkezelés orális antidiabetikummal történő kiegészítése, akár a későbbiekben az inzulin elhagyása mellett.

Diabetologia (2009) 52:17-30

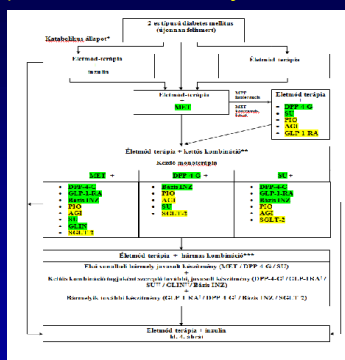
AZ INZULIN KEZELÉS INDIKÁCIÓI 2-ES TÍPUSÚ DIABETES MELLITUSBAN ALCSONYABB VÉRCUKOR ÉRTÉKEK ESETÉN

- interkurrens események miatti anyagcsere-kisiklás (pl. infekciók, akut sérülés vagy egyéb stressz,
- perioperatív kezelés
- terhesség és szoptatás
- vitális szervek működési elégtelenség,
- az orális gyógyszerekkel szembeni allergia vagy egyéb súlyos reakció,
- akut myocardialis infarctus

Amennyiben inzulin adása nem javallt, első lépésként, a következő ábrákon bemutatott algoritmusoknak megfelelően az életmód terápia és a metformin bevezetése javasolt.

44

Kezelési algoritmus (MDT szakmai irányelve 2014)

45

Biguanid vegyületek

- Glukoneogenesis gátlása a májban (fő hatás)
- Inzulinhatás növelése az izmok receptorain (kevésbé jelentős hatás)
- Glukóz felszívódás lassítása a bélrendszerben (elhanyagolható hatás)
- Nem okoznak hypoglikémiát
- Étvágycsökkentő hatásúak
- Antioxidáns hatásúak

Vegyületek: *Buformin (Adebit)*: hatása minimális, **használata ma már nem indokolt**

Metformin →

46

Metformin

- Monoterápiában
  - HbA1c 2%-kal csökkenthető
  - Éhomi vércukor 3,27 mmol/l-rel csökkenthető
- Adása mellett **csökken** a szérum össz-, és LDL-koleszterin, valamint triglicerid szintje
- **Kedvező** hatásuk van a **testsúlyra**
- Adagolás: 2x1000 mg
  - Maximális dózis: 3000 mg/nap
  - Hatása 2000 mg/nap-ig az adag emelésével arányosan nő

47

Metformin

Javallatai:

- Monoterápiában
  - Életmódváltozással egyidőben, mind az éhomi, mind a posztprandiális vércukorszint emelkedés esetén
  - Minden esetben, ha **nincs ellenjavallata**
- Kombináltan
  - Valamennyi orális antidiabetikummal
  - Inzulinnal
    - Testsúlygyarapodás kivédése

48

Metformin

Ellenjavallatok

- Beszűkült veseműködés
  - Szérum kreatinin >130 mmol/l (férfiak), >110 mmol/l (nők)
  - GFR < 60 ml/perc
- Súlyos májbetegség
- Pancreatitis
- Rendszeres alkoholfogyasztás
- Hipoxiával járó állapotok
- Respiratorikus és/vagy keringési elégtelenség
- Perioperatív időszak
- Elhúzódó interkurrens betegség
- Fogyókúrák (ha a napi szénhidrátfelvétel ≤ 100 g, az energiabevitel kisebb, mint 1000 Kcal)
- Parenterálisan adott jódos kontrasztanyaggal történő vizsgálatok
- Magas életkor (≤ 70 év) csak relatív ellenjavallat, illetve fok. obs

49

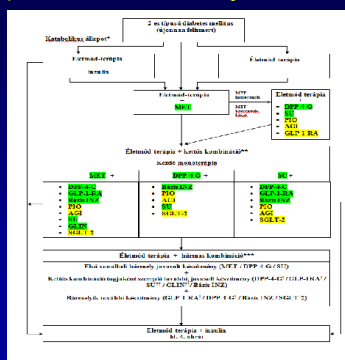
A metformin dózisának titrálása

- 1. héten napi 500 mg
- 2. héten napi 2x500 mg, vagy 1x850 mg
- 3. héten 3x500 mg
- 4. héttől 2x1000 mg, étkezés közben...

Gyomor-bélrendszer **mellékhatások** esetén
XR verziót célszerű alkalmazni, szintén
emelkedő dózisban bevezetve

50

Kezelési algoritmus (MDT szakmai irányelve 2014)

51

Milyen szempontokat mérlegeljünk a metformint követő antidiabetikus kezelés során?

- A beteg életkora,
- a diabetes fennállásának időtartama,
- hypoglikæmia veszélyeztetettség,
- a beteg testsúlya,
- egyéb kardiovaszkuláris rizikófaktorok,
- szövödmények, társbetegségek.

52

Milyen szempontokat mérlegeljünk a metformint követő antidiabetikus kezelés során?

- A beteg foglalkozása, életvitele.
- A beteg anyagi lehetőségei.
- A glykaemiás kontroll megvalósíthatósága az adott szocio-kulturális környezetben.
- A diabetológiai ellátórendszer elérhetősége az adott betegszámára.

53

Szulfanilureák

Javallat:

Korábban: azoknál a 2-es típusú diabetesben szenvedő betegeknél, akiknél nem inzulin-rezisztencia, hanem kóros inzulin-elválasztás vélelmezhető (kb. 15%)

(A sovány 2-es típusú cukorbeteg mindig gyanús: LADA? Pancreatogen?)

Legújabb ajánlás: azoknál a 2-es típusú cukorbetegnél, akiknél az életmódváltás és a metformin kezelés hatására 3 hónap alatt nem sikerül a 7 mmol/l HgA1c-t elérni..

54

Szulfanilureák

- Hatásmechanizmus:
  - Az inzulin-elválasztás serkentése (excretio)
- Hypoglikémiát okozhatnak
- 40 éve vannak használatban
- Jelenleg 2. generációs csoportjukat használják

55

Szulfanilurea-vegyületek

Glibenclamid

- A legkifejezettebb vércukorszökkentő és hypoglikémiát okozó hatás!!!
- Erős szív- és érzomkárosító hatás.
- Testsúlyt-növelő hatás.
- Ma már nem ajánlott szer.

Nil Nocere!

56

Szulfanilurea-vegyületek

Glimepirid (Amaryl, Glymepirid)

- Hatékonyan csökkenti a vércukorszintet
- Nem befolyásolja az ischaemiás praecondícionálás jelenségét
- Vesebetegeknek is adható GFR>30 ml/perc felett
- Hypoglycaemiát okozhat
- Növeli a testsúlyt

57

Szulfanilurea-vegyületek

Gliclazid (Diaprel MR, Gluctam):

- Inzulin szekréció első fázisára is hat
- **Nem hypoglicemizál**
- Idős korban is biztonsággal alkalmazható
- Nincs káros hatása a szív-és érzom-sejtekre
- Szabadgyök-fogó
- **Kedvező hemoreológiai tulajdonságú**
  - Mérsékli a vérlemezkék összetapadását
  - A retinopathia diabetica kezdeti, reverzibilis szakasza javulhat
- Adagja: MR változatban napi 1-4 tbl
  - MR változat 30 mg-os, 24 órás hatású
  - étkezés előtt 30 perccel ajánlott bevenni

58

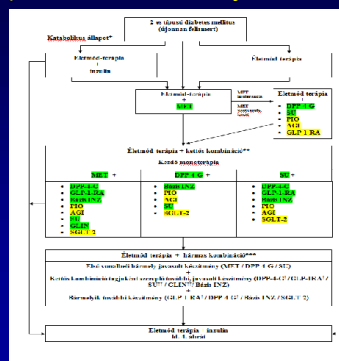
Szulfanilurea-vegyületek

Gliquidon (Glurenorm):

- A májon át és nem a vesén keresztül ürül ki
- Szív- és érhatását még nem vizsgálták
- Veseelégtelenségben is adható
- Dózisa: 2-3x 30mg

59

Kezelési algoritmus (MDT szakmai irányelve 2014)

60

PPAR γ agonista:
nő a raktározásra képes zsírsejtek száma

pre-adipociták → raktározásra képes kis adipociták

Glitazon

Fokozza a zsírszövet zsírraktározó képességét!

Yki-Jarvinen H. N Eng J Med 2004. 351:1106-18.

Hogy következik ebből a vércukorcsoökkentő hatás?

“Fatty acid steal phenomenon”

GLITAZON → PPAR γ

↓ Csökkent FFA (Kis inzulín szenitív adipociták, csökkent lipolízis)

↓ Csökkent glukózprodukción

↑ Fokozott glukóz felhasználás

→ Euglikémia

Yki-Jarvinen H. N Eng J Med 2004. 351:1106-18.

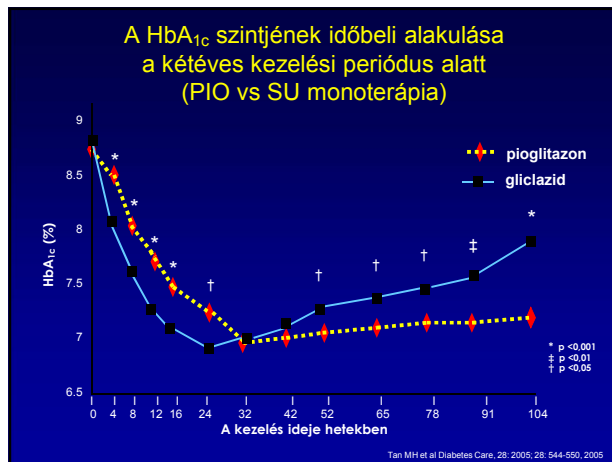
Glitazonok

- Az állandó szérumszint koncentrációt 7 nap alatt érik el, a teljes terápiás hatás kialakulásához 2-4 hét szükséges
- Mono- és kombinált terápiában egyaránt alkalmazhatók
- Készítmény:
  - Pioglitazon (Actos 15 és 45 mg, Competact 15/850 mg)

Mellékhatások:

- Dilúciós anamémia, macula-oedema,
- Ödéma, súlygyarapodás (előnyös eloszlás) – (dózisfüggő)
- NYHA I-IV stádiumban ellenjavallt
- Osteoporózis és nem tipikus csonttörések nőknél

63

Kezelési algoritmus (MDT szakmai irányelve 2014)

2-es típusú cukorbetegség (Nem szövődményes)

1. Étrend- és mozgás-terápia

2. Elsődleges terápia = Insulin kombináció**

3. Másodlagos terápia = Insulin kombináció***

4. Harmadlagos terápia = Insulin kombináció****

5. Negyedik terápia = Insulin kombináció*****

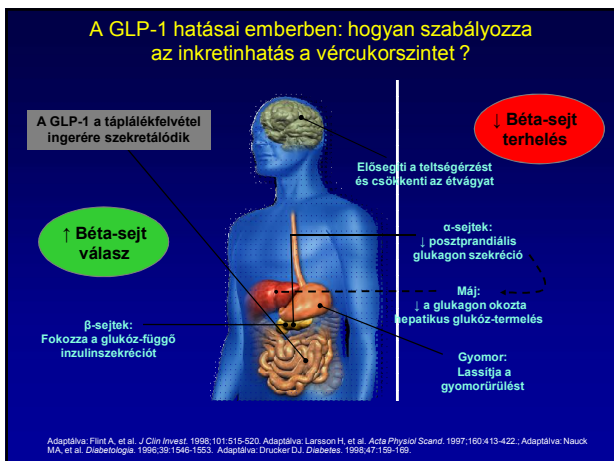
6. Ötödik terápia = Insulin kombináció*****

65

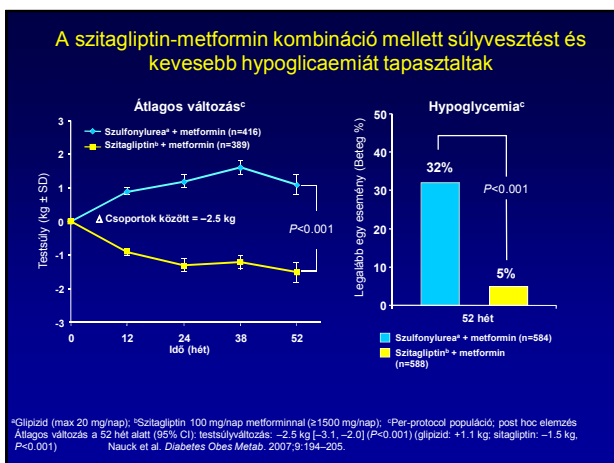
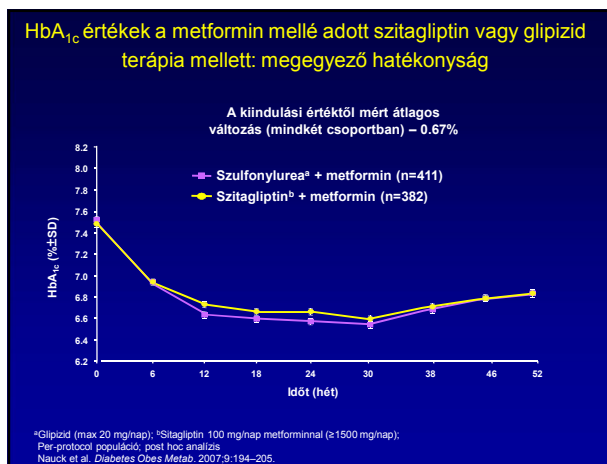
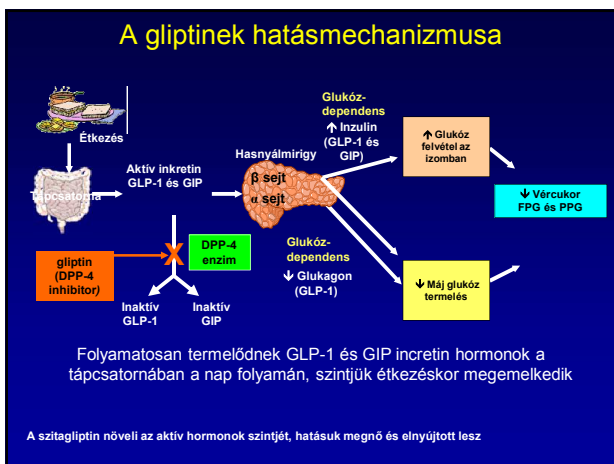
A GLP-1 és GIP incretin hormonok hatása

GLP-1	GIP
➢ A tápcsatorna L-sejtek termelik (ileum és vastagbél) ➢ Glükóz-függő módon stimulálja a β-sejt inzulín szekréciót ➢ Gátolja a gyomor ürülését ➢ Csökkenti a táplálék bevitelt és a testsúlyt ➢ Glükóz-függő módon gátolja az α-sejt glukagon szekréciót ➢ Serkenti a β-sejt proliferációt (preklinikai adatok)	➢ A tápcsatorna K-sejtek termelik (duodenum) ➢ Glükóz-függő módon stimulálja a β-sejt inzulín szekréciót ➢ Minimális hatása van a gyomorürülésre ➢ Nincs jelentős hatása a testsúlyra ➢ Nem gátolja az α-sejt glukagon szekréciót ➢ Serkenti a β-sejt proliferációt (preklinikai adatok)

Meier JJ et al. Best Pract Res Clin Endocrinol Metab. 2004;18:587-606; Drucker DJ. Diabetes Care. 2003;26:2929-2940. Farilla L et al. Endocrinology. 2003;144:5149-5158.

- ### Lehetőségek a GLP-1-hatás terápiás érvényesítésében
- DPP4 gátlók (gliptinek):
- szitagliptin (Januvia, Janumet)
    - (Xelevia, Velmetia)
  - vildagliptin (Galvus, Eucreas)
  - saxagliptin (Onglyza)
  - linagliptin (Trajenta, Jentaduet)
- Szintetikus GLP-1-receptor-agonisták és GLP-1-receptor analóg DPP-4-rezisztens hatóanyagok injekció formában
- exenatid (BYETTA)
  - lixenatid (LIXUMIA)
  - liraglutid (VICTOSA),

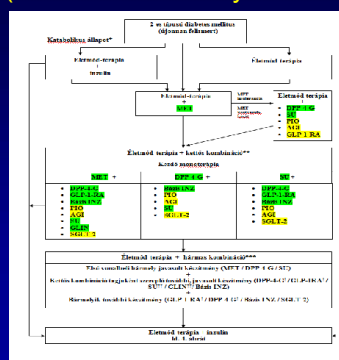
- ### A GLP1 receptor agonista és analóg:
- #### Az exenatid (BYETTA), lixenatid (LIXUMIA) és a liraglutid(VICTOSA)
- β-sejt funkciót javító hatásokkal rendelkeznek
  - Fokozzák a glukóz-dependens inzulin-elválasztást
  - Csökkentik a posztprandialis glukagon-szintet
  - Lassítják a gyomorürülést
  - Csökkentik a táplálékfelvételt és a testsúlyt
- A kezelés beállításakor:
- Nincs szükség dózismódosításra az elfogyasztott étel mennyisége vagy a fizikai aktivitás mértéke alapján
  - Nincs szükség kiegészítő vércukor-ellenőrzésekre
- Az ADA/EASD konszenzuson alapuló állásfoglalása alapján az exenatid és a liraglutid klinikailag releváns terápiás választási lehetőség

GLP1 analógokról összefoglalás

A GLP 1 agonista azon 2-es típusú cukorbetegeknek ajánlott, akiknek az orális antidiabetikus kezelés nem elegendő és a testsúlycsökkenés további előnyt jelenthet

- A 0,5-1,5 %-al csökkenti a HgA1c-t
- Szignifikánsan, tartósan és progresszíven csökkenti a testsúlyt
- Metforminnal kombinálva nem hypoglykaemizál és nem igényli a korábbi vércukor-önellenőrzés megváltoztatását (nem igényel rendszeres önellenőrzést)
- Egyszerűen, fix dózisban alkalmazható

Kezelési algoritmus (MDT szakmai irányelve 2014)

74

Glinidek

- Prandiális glukóz regulátor, az esetben érhető el igen hatékony eredmény, ha már diétával, metforminnal, bázis-inzulinnal, vagy ezek kombinációjával megfelelő bazális vércukor értéket biztosítottunk.
- Korai inzulinválaszt fokozzák. Hatástartamuk egybeesik a posztprandiális vércukor emelkedés tartamával.
- Szulfanilureáknál hatékonyabban mérséklik az étkezés utáni vércukor emelkedést
- Közvetlenül étkezés előtt
- Rugalmasabb életvitel (étkezési időpontok, étkezések száma változtatható)
- Kevésbé hipoglikemizál
- 50%-os támogatással rendelhető, ha a HgA1c < 7%-t életmód+met. kezeléssel nem értük el, az éhomi < 8 mmol/l, pp. emelkedés > 30 %, szulfanilurea hypoglikémiát okoz

75

Glinidek

Repaglinid (Novonorm):

- A májon keresztül metabolizálódik, mérsékelt vesefunkció esetén is adható
  - Kerülendő májbetegségben
- Kevésbé hipoglikemizál, idős emberek is jól tolerálják
- Az éhomi vércukor, és a HbA1c-értéket a repaglinid jobban csökkenti, mint a nateglinid
- Előnyös kombinálása metforminnal
- Adagolás
  - Kezdő dózisa 0,5 mg, melyet étkezés előtt 15-30 perccel kell bevenni
  - Átlagos egyszeri dózisa 1-2 mg, maximuma 4 mg
  - Napi maximális adag 16 mg
  - Dózisemelés a posztprandiális vércukorértékek tükrében történhet

76

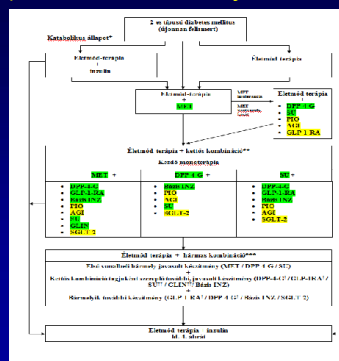
Glinidek

Nateglinid (Starlix):

- Csak 10 %-a metabolizálódik a májban, májcirrhosis esetén is alkalmazható
- A repagliniddal hasonló mértékben csökkenti a posztprandiális vércukor-értéket (a HgA1c-t kevésbé)
- Adagja: 4x 60, 120, 180 mg

77

Kezelési algoritmus (MDT szakmai irányelve 2014)

78

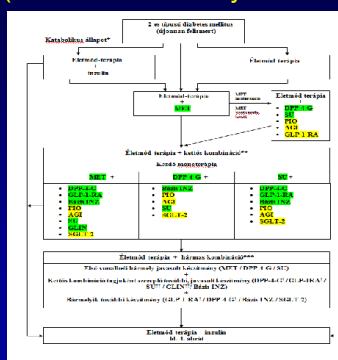
Alfa-glukozidáz gátló

Akarbóz

- Nem hypoglikemizáló
- Az alfa-glukozidáz gátlása révén az oligo- és diszaharidák tovább passzálódnak a bélhuzamban és ott bakteriális bomlást szenvednek (fő hatása)
- A **posztprandiális vércukorszintet csökkenti** (hasonlóan a glinidekhez, akkor alkalmazható jól, ha diétával, metforminal, és/ vagy bázis-inzulinnal megfelelő bazális vércukor értéket sikerült elérni.
- A szérum **koleszterin**, LDL-koleszterin és **triglicerid** szintet **csökkenti**

79

Kezelési algoritmus (MDT szakmai irányelve 2014)

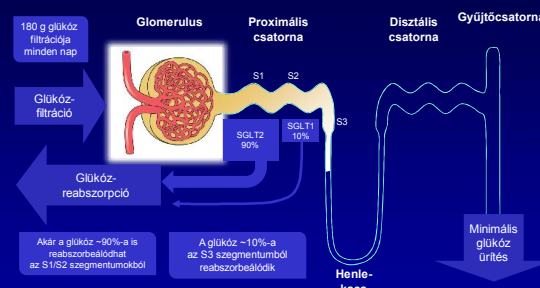
80

81

A két vese napi 180 g glükózt filtrál és reabszorbeál

A nátrium-glükóz ko-transporterek (SGLT) felelősek a vesében történő reabszorpcióért

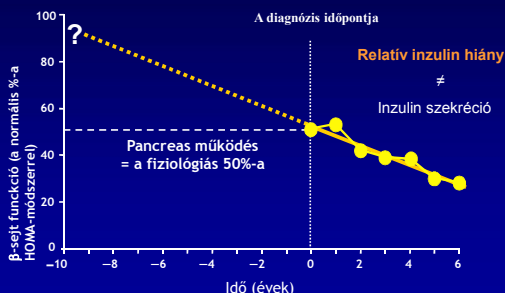
1. Wright EM. Am J Physiol Renal Physiol 2001; 280:F10-8; 2. Genich JE. Diabet Med 2010; 27:136-42.

82

BEDTIME inzulinkezelés bevezetése

- Amennyiben az életmód terápia és a maximálisan tolerálható metformin mellett 2-3 hónap elteltével a HbA1c $\geq 7\%$, a terápiát ki kell egészíteni 2. szerrel: **amely vagy inzulin (ha: HbA1c $\geq 8,5\%$ ill. a hyperglykémia tünetei jelen vannak elsőként mindenképpen!),**
- vagy SU.
- Lefekvéskor alkalmazott **NPH (Humulin N, Insulatard, Insuman Basal)** (hatáskezdet: 2-4 óra; csúcs: 4-10 óra; hatástartam: 10-16 óra)
- Analóg inzulin lefekvéskor vagy reggel alkalmazott **hosszúhatású detemir (LEVEMIR)**: hatáskezdet: 2-4 óra; csúcs: nincs; hatástartam: 16-20 óra; **glargine (Lantus)**: hatáskezdet: 2-4 óra; csúcs: nincs; hatástartam: 20-24 óra)
- Kezdetben **10E vagy 0,2E / testsúly** (Diabetologia (2009) 7-3052:1)

Miért éppen inzulin kezelés? A betegség diagnoszisor felére csökkent a béta sejtek működése és az inzulin elválasztás

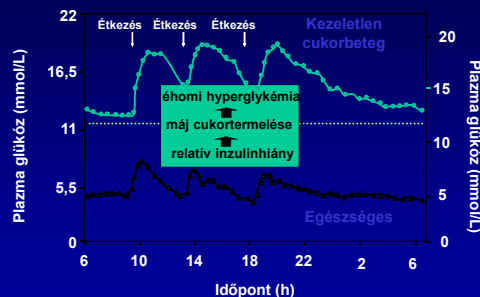
HOMA-homeostasis model assessment. UKPDS Group. Diabetes 1995;44:1249-58.

Miért éppen inzulin kezelés?

- A legrégebbi ismert vércukorcsökkentő gyógyszer, a **legtöbb klinikai tapasztalat** ezzel a kezeléssel kapcsolatban gyűlt össze.
- A **leghatékonyabb kezelési forma**.
- **Nincs maximális dózisa**.
- 2TDM-ben nagyobb adagok szükségesegek.
- Kezdeti terápiaként elsősorban a bazális inzulin (NPH; hosszú hatású analóg) pótlása szükséges.
- A későbbiekben prandiális inzulin (humán reguláris; ultragyors analóg) terápia bevezetése is szükséges lehet.
- A triglicerid és HDL-koleszterin szintekre az inzulinkezelés kedvező hatású (rossz glikémiás kontroll esetén főleg).

Diabetologia (2009) 52:17-30

Az éhomi hyperglykaemia bázisinzulinnal történő kezelése az egész napi vércukor profilt javítja

Polansky KS et al. N Engl J Med. 1988;318:1231-1239.

INZULIN KEZELÉS

Nappal orális antidiabetikum – éjjel („bedtime”) közepes hatástartamú inzulin

- az életvitelt nem befolyásolja, viszont jelentősen javítja az életminőséget és az életkilátásokat
- próbainjekció adásával jól motiválhatók a páciensek
- területi diabétesz szakrendelés segítségével kérhető
- szakrendelés OEP támogatással utalványozza a vércukormérőt

87

INZULIN KEZELÉS KIVITELEZÉSE

Nappal orális antidiabetikum – éjjel („bedtime”) közepes hatástartamú inzulin

- orális antidiabetikus kezelés megtartása mellett (metformin csökkenti az inzulin igényt)
- **kezdő**, lefekvés előtti inzulin adag **8 – 10 E**
- készítmény: **Humulin N, Insulatard, Insuman Basal, (Lantus, Levemír)**
- adag **2 – 3 naponta 2 E – gel emelhető**
- addig amíg az **éhomi vércukorszint < 7 mmol/l**
- Magyarországon a bed time inzulin átlagos adagja **20 E**, javasolt maximális adagja: **40 E !**

88

Human NPH vagy analóg bázis inzulin?

- 2-4 kg-os átlagos testsúly gyarapodást okozhat (glukózuria csökkentése).

Hypoglikémiát okozhat (7%-os célsértékre kezelve súlyos hypo: 3/100 páciens-év)

- Az **analóg inzulinok NEM hatékonyabbak** a HbA1c célsérték elérésénél mint a régebb óta alkalmazott NPH és humán reguláris inzulin.
- A **hypoglikémiák száma** mind a hosszúhatású mind az ultragyors analóg inzulinok alkalmazása mellett **csökken**.
- **Kedvezőbb a hatásuk a testsúlygyarapodásra.**

Diabetologia (2009) 52:17-30

Napi 1-2x adagolt inzulin dózistitrálása

- A vércukor önellenőrzés éhgyomorral ill. vacsora előtt történik naponta.
Amennyiben a vércukorértékek többsége:
- < 4 mmol/l –2 E
- 4–6 mmol/l nincs változás
- 6,1–7,7 mmol/l +2 E
- 7,8–9,9 mmol/l +4 E
- ≥ 10 mmol/l +6 E
- A reggeli előtt adagolt inzulin a vacsora előtt mért vércukorértékek szerint változtatjuk.
- A vacsora előtt adagolt premix vagy bedtime inzulin adagját a reggeli éhgyomri vércukorhoz igazítjuk.
- Hypoglikémia (3,5 mmol/l alatti vércukorérték és /vagy tünetek esetében) NE emeljük tovább az adagokat.

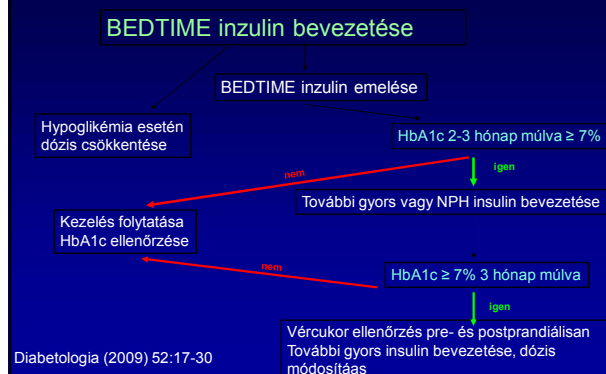
INZULIN KEZELÉS

Nappal orális antidiabetikum – éjjel („bedtime”) közepes hatástartamú inzulin

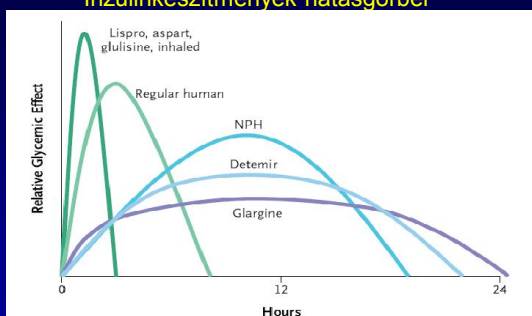
- az életvitelt nem befolyásolja, viszont jelentősen javítja az életminőséget és az életkilátásokat
- próbainjekció adásával jól motiválhatók a páciensek
- területi diabétesz szakrendelés segítségével kérhető
- szakrendelés OEP támogatással utalványozza a vércukormérőt

91

Inzulinkezelés felépítése

Milyen inzulin készítményt használjunk? Inzulinkészítmények hatásgörbéi

Figure 1. Schematic Time-Activity Curves for Available Insulin Formulations. Biphasic insulin preparations (not shown) combine short-acting insulin with neutral protamine Hagedorn (NPH) insulin.

MacMahon. NEJM 10.1056/nejme078196

INZULIN KEZELÉS

Inzulin készítmények:

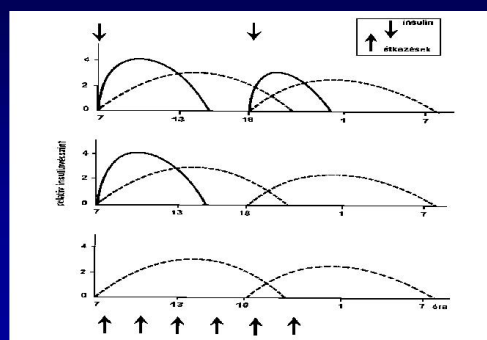
- **vércukorszint csökkentő hatás szerint**
- **éhomi vércukorszintet csökkentők:**
  - az NPH típusú inzulinok (Inzulatard, Humulin N)
  - hosszú hatású analóg glargin inzulin (Lantus) és detemir inzulin (Levemir)
- **postprandialis vércukorszintet csökkentők:**
  - a gyors hatású inzulinok (Actrapid, Humulin R)
  - az extragorshatású inzulin analógok, lispro, aszpartát inzulinok (Humalog, NovoRapid, Apidra)
- **hatáskezdet és hatástartam szerint** (extragorshatású, gyors hatású, közepes hatástartamú és hosszú hatású inzulinok)

94

Inzulinkezelési rendszerek 2-es típusú cukorbetegségben

- **Orális antidiabetikum + inzulin**
  - „Bázis pótlás”
    - ...+ NPH lefekvéskor
    - ...+ glargin/detemir
  - Prandialis inzulin válasz pótlása
    - Metformin, mint „bázis” +
      - Human gyors hatású inzulin
      - Ultragorshatású analóg
- **Inzulin (± orális antidiabetikum)**
  - Premix / analóg premix
  - Szemiintenzív sémák
  - Intenzív sémák

INZULIN KEZELÉS napi kétszeri inzulin adás

96

INZULIN KEZELÉS

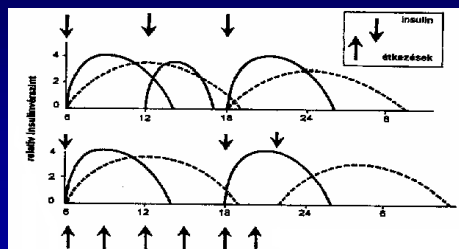
napi kétszeri inzulin adás

- gyárilag készült gyorshatású – NPH inzulinkeverékek
- napi inzulin adag 2/3 – a reggel, 1/3 – a este adható
- Human keverék- 30/70 Humulin M3
- helyes diétás arányok: 30-20-50-20-30-20 g CH
- Analóg keverék inzulinok:
  - Humalog Mix 25/75 és 50/50
  - NovoMix 30/70
- ajánlott diétás arányok: 50-50-50 g CH
- vércukormérés naponta 1 – szer lépcsőzetes módszerrel végezzük
- esetenként napi 100 E inzulin is szükséges lehet
- perifériás hyperinzulinémia, elhízás

97

INZULIN KEZELÉS

napi háromszori inzulin adás

98

INZULIN KEZELÉS

napi háromszori inzulin adás

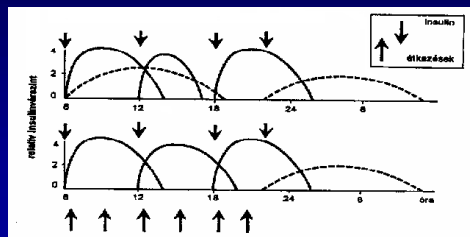
Két formája van:

1.
  - reggel hagyományos inzulinkeverék
  - vacsora előtt gyors hatású
  - lefekvés előtt közepes hatástartamú (hajnali jelenség miatt : élettani okokból a késő hajnali órákban az inzulinigény megnő, de a vacsora előtt adott közepes hatástartamú inzulin szintje ilyenkor már lecsökken. Ennek következtében a reggeli vércukorszint 5 és 7 óra között: 6 – 10 mmol/l)
2.
  - reggel és vacsora előtt marad a kevert inzulin
  - ebéd előtt kis adag gyors hatású inzulin

99

INTENZÍV INZULIN KEZELÉS

napi négyyszer/öttször adott inzulin

100

INTENZÍV INZULIN KEZELÉS

napi négyyszer/öttször adott inzulin

- 1-es típusú diabéteszesek kezelési formája
- fiatalabb, 2-3-szori inzulin be nem állítható betegeknél

Formái:

- reggel 12E – délben 10E – vacsora előtt 10/12E gyorshatású/extra gyorshatású, lefekvés előtt 12E NPH inzulin (egy bázis)
- főétkezések előtt (8E – 4/6E – 10E) gyorshatású/extra gyorshatású, reggel 10/16E és lefekvés előtt 8/14E közepes hatástartamú inzulin és néha délben kis adagú közepes hatástartamú inzulin (két, három bázis)
- főétkezések előtt gyorshatású/extra gyorshatású inzulin, lefekvés előtt glargin inzulin

101

INTENZÍV INZULIN KEZELÉS

extra gyorshatású inzulinkezelés előnyei

- étkezések időpontjai változtathatók
- az egyes étkezésekhez elfogyasztható szénhidrátok mennyisége nem kötött
- csökken a hypoglikémia veszély
- szabadabb életmód

102

A cukorbeteg gondozásának célja:

A szövődmények kialakulásának megelőzése, vagy a már kialakult szövődmények progressziójának lassítása, az életkilátások és az életminőség javítása.

103

A cukorbetegség krónikus szövődményei

- **makrovaszkuláris** szövődmények
  - szív-érrendszeri
  - cerebralis artériák megbetegedése
  - perifériás obliteratív arteriosclerosis
- **mikrovaszkuláris** szövődmények
  - retinopathia
  - nephropathia
  - neuropathia

104

A cukorbeteg gondozásának elemei:

- vércukor önellenőrzés megtanítása
- Oktatás: diéta, testmozgás, lábápolás, egyéb
- diszlipidémia korrigálása
- vérnyomás rendezése
- fokozott trombogenezis csökkentése

105

DIABETESESEK GONDOZÁSA - OKTATÁSA

- Egy **egész életre** szóló gondozás
- Fontos a **folyamatos** oktatás
- A beteg **maximális együttműködésének** megnyerése szükséges

106

TEENDŐK A CUKORBETEGSÉG FELISMERÉSEKOR

- **Anamnesis**(családi is, nőknél szülészeti események), táplálkozási és életmódbeli szokások, foglalkozás, fizikai aktivitás, korábbi gyógyszeres kezelés tisztázása
- teljes körű **fizikális vizsgálat**: testsúly, testmagasság, derékkörfogat, vérnyomás, láb (talp deformitások, gombásodás, bokaartériák tapintása, neuropathia ellenőrzése hangvillával), EKG
- **szemfenék** vizsgálata
- **laboratóriumi**: vércukor éhomyra és postprandialisán, szérum össz-koleszterin, HDL, és LDL-koleszterin, triglicerid, kreatinin, becsült GFR, vizelet cukor, aceton, üledék, sze. bakter. teny., kvantitatív albuminürítés (microalbuminuria), HbA_{1c}
- **betegoktatás megkezdése, vércukor önellenőrzés megtanítása**
- **diétás** tanácsadás
- **oralis** antidiabetikumok alkalmazásának elmagyarázása (ha aktuális)
- **inzulin** terápia betanítása (ha szükséges)

107

Teendők minden orvos-beteg találkozás alkalmával

- 1-es típ. és inzulinnal kezelt 2-es típ. cukorbetegnél évente 4-6 alkalommal
- 2-es típ., nem inzulinnal kezelt betegnél évente 2-4 alkalommal
- testsúly, derékkörfogat,
- vérnyomás
- vércukor éhomyra és postprandialisán, önellenőrzést végző betegeknél a kezelési napló alapján az anyagcsere vezetés megbeszélése
- oktatás folytatása, sz.e. a diétás napló elemzése

108

ÉVENTE SZÜKSÉGES

- teljes körű vizsgálat (mint első alkalommal), különös tekintettel a láb vizsgálatára, valamint a hangvilla teszt elvégzésére
- szemfenék ellenőrzés (minimum egyszer)
- teljes körű laboratóriumi vizsgálatok mint első alkalommal
- kezelés áttekintése
- önellenőrzési technika ellenőrzése
- HbA_{1c} 1-es típusú és inzulinnal kezelt 2-es típusú betegeknél évi legalább 4 alkalommal, egyéb esetekben évi legalább 2 alkalommal
- szérum lipidek vizsgálata évente egyszer (ha emelkedett, vagy antilipémiás kezelésben részesülő egyéneknél gyakrabban)

109

AZ ANTILIPAEMIÁS KEZELÉS CÉLÉRTÉKEI (a V. Magyar Kardiovaszkuláris Konszenzus Konferencia, 2011 alapján) II.

Igen nagy cardiovascularis kockázat

Akut koronária szindróma

Iszkémiás stroke

Kritikus végtag iszkémia

Koronáriabetegség+

- diabetes mellitus vagy
- „erős” dohányzás, vagy
- metabolikus szindróma, vagy
- krónikus vesebetegség, vagy
- perifériás érbetegség

összkoleszterin: <3,5 mmol/l

LDL koleszterin szint <1,8 mmol/l

110

AZ ANTILIPAEMIÁS KEZELÉS CÉLÉRTÉKEI (a V. Magyar Kardiovaszkuláris Konszenzus Konferencia, 2011 alapján) I.

Nagy cardiovascularis kockázat

- Atherosclerotikus eredetű koronária, vagy cerebrovaszkuláris, vagy perifériás érbetegség betegségek
  - Diabetes mellitus (2-es típus, vagy 1-es típusú micro-, vagy macroalbuminuriával)
  - Krónikus veseelégtelenség
- összkoleszterin: <4,5 mmol/l
  - LDL koleszterin szint <2,5 mmol/l
  - triglicerid szint: <1,7 mmol/l
  - HDL-Ch (ff) >1,0 mmol/l, (nő) >1,3 mmol/l

111

AZ ANTIHYPERTENSIV KEZELÉS CÉLÉRTÉKEI

Diabetes mellitus

<140/85 Hgmm

>1g/nap proteinuria esetén:

<130 Hgmm alatti syst. vérnyomás

112

A FOKOZOTT TROMBOGENEZIS CSÖKKENTÉSE

Aszpirin (100 mg/nap)

- Secunder prevencióban:
  - mind 1-es, mind 2-es típ. cukorbetegségben
  - macroangiopathia esetén jav. (AMI vagy bypass-műtét utáni állapot, stroke, TIA, perifériás érbetegség, claudikáció, és angina pectoris)
- Primer prevencióban:
  - >50 év férfi, >60 év nő +1 kockázati tényező

113

RETINOPATHIA DIABETICA ESETÉN EVIDENCIÁK

- minél tökéletesebb anyagcsere egyensúlyra kell törekedni
- korrekt antihypertenzív kezelésre kell folytatni
- a lipideltérések megfelelő módon kezelendők
- a magasabb vércukorértékek fokozatos csökkentésére kell törekedni
- A cukorbeteg más okból indokolt aszpirin terápiáját a retinopathia jelenléte nem kontraindikálja
- ismert cukorbeteg tervezett terhessége előtt szemészeti szakvizsgálat szükséges

114

A DNP diagnózisa

A DNP diagnózisa kimondható minden olyan diabetes mellitusban szenvedő beteg esetén, akinek albuminürítése kóros, esetleg vesefunkciója is beszűkült és minden egyéb, nem diabeteses eredetű vesebetegség kizárható. Ez utóbbi fokozott jelentőséggel bír a 2-es típusú cukorbetegéknél.

115

A KRÓNIKUS VESEBETEGSÉG STÁDIUMAI

G1	Krónikus vesebetegség normális, vagy emelkedett eGFR-értékkel	eGFR > 90 ml/perc	Normalis vagy magas
G2	Krónikus vesebetegség enyhén csökkent GFR-értékkel	eGFR: 60-89 ml/perc/1,73 m ²	Enyhén csökkent
G3a G3b	Közepesen súlyos krónikus vesebetegség	eGFR: 45-59 ml/perc/1,73 m ² eGFR: 30-44 ml/perc/1,73 m ²	Enyhén közepesen, Súlyos közepesen csökkent
Stádium-4	Súlyos krónikus veseelégtelenség	GFR: 15-29 ml/perc/1,73 m ²	Súlyosan csökkent
Stádium-5	Végállapotú veseelégtelenség	GFR < 15 ml/perc/1,73 m ²	veseelégtelenség

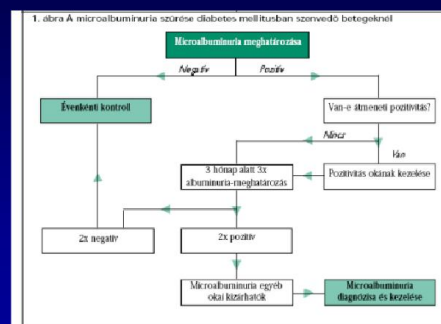
116

A normális-kóros albuminuria

Kategóriák	Albumin ürítés (mg/nap)	Albumin/kreatinin (mg/mmol)	Minősítés
A1	<30	<3	Normális
A2	30-300	3-30	Mérsékelt emelkedés
A3	>300	>30	Kifejezett emelkedés

117

Microalbuminuria szűrése

118

A DNP gondozása:

A DNP progresszióját a vérnyomás fokozatos emelkedése jellemzi, ezért minden vizitnél szükséges a vérnyomás ellenőrzése. Évente javasolt a Boka-Kar Index vizsgálat elvégzése.

119

Nephrológiai konzílium DNP esetén:

- Az eGFR érték **60 ml/perc** alá csökkenésekor nephrológiai vizsgálat
- A szoros gondozás az eGFR érték **30 ml/perc** érték alá csökkenésekor javasolt,
- **eGFR < 15 ml/perc** esetén vesepótló kezelés javasolt.

Az eGFR csökkenésén túl, a következő esetekben szükséges újabb nephrológiai konzílium:

- ha egyértelműen krónikus **pyelonephritis** mutatható ki;
- ha két vagy több alkalommal **haematuria** észlelhető;
- ha a cukorbeteg **macroalbuminuriássá/nephrotikussá** válik.

120

Gondozási teendők:

Normál szérumszűrés (eGFR > 60 ml/perc) esetén:

Három havonta javasolt: Vérnyomás (lehetőleg ABPM-el ellenőrizve évente egyszer), testtömeg mérése, microalbuminuria vagy macroproteinuria, szérumszűrés (triglicerid és HDL koleszterin (ha a vérszűrés korábban eltérést mutatott), szérumszűrés, húgysav, kálium).

Fél évente javasolt: vérkép, vizelet üledék és vizeletbaktériológiai vizsgálat, húgyúti fertőzés esetén célzott antibiotikus kezelés, utána 2-3 nap múlva kontrol vizeletbaktériológiai vizsgálat végzése. Vérszűrés vizsgálat, ha korábban eltérést nem tapasztaltunk.

121

Gondozási teendők:

Ha a szérumszűrés 120-200 µmol/l közötti (eGFR 30-60 ml/perc közötti):

Havonta javasolt: vérnyomás, testtömeg, szérumszűrés, kálium, vérkép, (nephroszis szindrómában, alvadásgátló kezelés - Syncumar, Marfarin-esetén INR ellenőrzés);

3 havonta javasolt: vérszűrés vizsgálat;

fél évente javasolt: vizeletleoltás akkor is, ha uroinfekcióra utaló panasz nincs.

122

Gondozási teendők:

Ha a szérumszűrés > 200 µmol/l, (eGFR 30 ml/perc alatti) állandó nephrológiai ellenőrzés javasolt!

123

Gondozási teendők:

A DNP kialakulásában több tényező szerepet kap. Noha genetikai tényezőknek és a dohányzásnak részleges jelentősége lehet a szövődmény kialakulásában, nem vitatott módon a tartós hyperglycaemiának és a megváltozott haemodinamikai viszonyoknak van döntő szerepe a kórfolyamat elindításában és fenntartásában.

124

Terápiás teendők DNP-ben I.

- A tartós **közel-normoglycaemia** biztosítása, DNP esetén az inzulinkezelés preferálandó. Progresszió esetén általában az inzulin dózis fokozatos csökkentése válik szükségessé.
- Az **antihypertensív kezelés** kiemelt jelentőségű mind 1-es, mind 2-es típusú diabetesben. Az antihypertensív kezelés célértéke diabetes mellitusban <140/85 Hgmm, a DNP azon esetében azonban, amikor a fehérjeürítés > 1g/nap, a < 130 Hgmm syst. érték elérésére kell törekedni. Ezt a célt a **ACE gátlók vagy ARB-k**, mellettük szükség szerint **Ca** csatorna blokkolóknak van elsődleges szerepe.
- Klinikai megfigyelések igazolták a **statin-kezelés** előnyös voltát 2-es típusú cukorbetegségben. Fontos, hogy beszűkült vesefunkció esetén különös óvatosság szükséges a statin megválasztásakor, a dózisának meghatározásakor, a súlyos mellékhatások elkerülése érdekében.
- Végstádiumú veseelégtelenségben szenvedők nephrológiai gondozásához az **anæmia** korrekciója hozzátartozik. A vérképben a Hb kezelési célértéke 11-12 g/dl, a kezelés megkezdése a 10-11 g/dl tartományban indokolt.

125

Terápiás teendők DNP-ben II.

- **Aszpirin adása** indokolt a cukorbeteg cardiovascularis szövődményeinek szekunder prevenciója érdekében. Micro- vagy macroalbuminuria detektálása esetén aszpirin adandó a primer cardiovascularis prevenció érdekében.
- A nephropathia diabetica belgyógyászati kezelésekor a betegeknek általában a napi <0,8g/testsúlykg **fehérjebevitelt** tanácsoljuk. A nephrológiai gondozás stádiumában a fehérjebevitel ezen általános előírása a kórfolyás stádiumával összefüggésben módosulni szokott.
- A **sóbevitel** korlátozása (napi bevitel < 5 g) előnyös a kellő mértékű vérnyomáscsökkentés érdekében.
- A **dohányzás abbahagyása** indokolt.
- DNP esetén a veseelégtelenség függvényében egyes gyógyszerek adagjának csökkentése javasolt, bizonyos gyógyszerek kerülendők

126

Az OAD szerek adagjának csökkentése a veseelégtelenség függvényében

Szulfonilureák

- glibenclamidot veseelégtelenségben ne adjunk!
- Enyhe veseelégtelenségben glibenclamid kivételével mindegyik adható dóziscsökkentéssel.
- Közepesen súlyos veseelégtelenségben (GFR: 30-50 ml/perc) adható gliclazid és glipizid dóziscsökkentéssel, valamint gliquidon.
- Súlyos és végstádiumú veseelégtelenségben (GFR < 30 ml/perc) csak gliquidon adható.

Metformin

- veseelégtelenségben a laktacidózis veszélye miatt GFR 60-90 ml/perc értékénél csökkentett dózisban adható, amennyiben a GFR 60 ml/perc alá csökken, leállítandó.

Tiazolidindionok

- Hazánkban a piactáron van forgalomban. Veseelégtelenség (kreatinin clearance > 4 ml/perc) esetén nem szükséges az adag módosítása.

Alfa glükózidáz gátlók

- 25 ml/perc alatti GFR esetében nem alkalmazható.

127

Az OAD szerek adagjának csökkentése a veseelégtelenség függvényében

DPP4 gátlók

- A **sitagliptin** enyhe veseelégtelenségben dózismódosítás nélkül adható, közepesen súlyos v.e.: 50-30 GFR: 1/2 dózis, 30-15 GFR: 1/4 dózis (MDT Ir.elv 2014)
  - A **vilda és a saxagliptin** enyhe veseelégtelenségben dózismódosítás nélkül adható. Közepesen súlyos : 50-30 GFR: 1/2 dózis (MDT Irányelv 2014) dializist igénylő betegeknél nem alkalmazható.
  - **Linagliptin** adható veseelégtelenségben kivéve dialízis
- ### GLP1 agonisták
- Exanatid: enyhe veseelégtelenség esetén nem kell módosítani az adagot, mérsékelt veseelégtelenség esetén az adag 5 µg-ról 10 µg-ra történő emelését óvatosan kell végrehajtani. Alkalmazása nem javasolt : GFR < 30 ml/perc esetén.
  - Liraglutid: Nem kell módosítani az adagot enyhe veseelégtelenségben (kreatinin clearance 60-90 ml/perc között). Közepesen és súlyos veseelégtelenség (kreatinin clearance < 60 ml/perc) esetén nem javasolt.

128

NEUROPATHIA DIABETICA

Vizsgálati módszerek:

- hangvilla
- monofilament
- cardiovascularis reflex-teszt
- évente lábvizsgálat javasolt (talp, deformitások, gombásodás, neuropathia, perifériás artériák tapintása, boka/kar index meghatározás)

129

Milyen anamnesztikus adatok utalhatnak neuropathia diabeticára?

- n **Paraesthesia** a végtagok distalis részein (bizsergés, zsibbadás, hangyamászás-érzés)
- n **Dysaesthesia** (külső inger nélküli, spontán jelentkező égő fájdalom, kínzó viszketés, fájdalmas izomgörcsök)
- n **Allodynia** (enyhe külső ingerek, melyek egyébként nem váltanak ki fájdalmat, mint finom tapintás, gyenge meleg vagy hideg inger hatására fellépő fájdalom, pl. takaró érintése)
- n **Hypaesthesia** (a végtagokon általában kesztülő, zokniszerűen jelentkező vibráció-, hő- és fájdalom inger csökkent érzékelése)
- n Súlyos esetben teljes érzéketlenség vagy mozgáskorlátozottság
- n Ismételt vizsgálat események miatt negatív eredménnyel
- n Jelentős fogyás és fájdalom miatti vizsgálat, negatív eredménnyel-amyotrophia diabeticá
- n Jellemző a fájdalom időtartama, anyagcserezavarok esetén lassan progresszív, sensoros túlsúlyú tünetek

Milyen anamnesztikus adatok utalhatnak neuropathia diabeticára?

Vegetatív funkciózavar:

- szívdobogásérzés
- felálláskor jelentkező szédülésérzés, látászavar
- étkezéseket követő teltségérzés, émelygés, hányinger, éjszakai hasmenések,
- bőrszárazság

Céltott anamnézis 1

- Szokott e fájdalmat érezni a végtagjaiban?
- Az Ön által tapasztalt fájdalomra jellemző-e:
  - égő érzés?
  - fájdalmas hideg érzet?
  - áramütésszerű érzés?
  - tűszúrászerű érzés?
 (dysaesthesia)

Célzott anamnézis 2

- Tapasztalt-e lábában bizsergést, viszketést, vagy zsibbadást? (*paraesthesia*)
- Előfordul-e, hogy a takaró érintése fokozza fájdalmat? (*allodynia*)
- Tapasztalt-e érzés kiesést vagy érzéstelenséget a lábában? (*hypoesthesia*)

A láb megtekintése

Keresünk :

- bőrszárazság, izomatrophia
- lábdeformitás, kalapács-ujj
- bőrkeményedések
- sarok berepedése
- lábujjak közötti berepedések
- fekélyek
- köröm és bőr gombásodása

Vizsgáljuk meg a beteg cipőjét is!

A beteg vizsgálata egyszerű eszközökkel

- vattapamacs
- tompa hegyű tű vagy monofilament
- TipTherm, vagy hideg és meleg vízzel telt kémcsövek
- hangvilla
- reflex kalapács

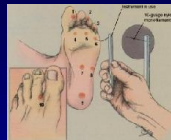
Milyen irányú vizsgálatokat végezzen a háziorvos?

- Érzőrendszer
- Motoros funkció
- Cardiovasculáris autonóm neuropathia

Milyen alap-vizsgálatokat alkalmazzon a háziorvos? I.

Érzőrendszer vizsgálatára:

- elemi tapintás: kihúzott vattaszál
- fájdalomérzet: tű vagy Semmes-Weinstein monofilamentum
- hőérzet: TipTherm vagy hideg/meleg vízzel telt kémcsövek
- propriocepció: ízületek helyzet és mozgásérzékelése
- vibrációérzet: 128 Hz-es Rydel-Seiffer féle hangvilla

Milyen alap-vizsgálatokat alkalmazzon a háziorvos? II.

A motoros funkció vizsgálatára:

- distalis típusú izomerő csökkenés: kéz szorító erejének csökkenése
- izomatrophia: inspectio
- hyporeflexia: patella, achilles reflexek
- sensoros ataxia:
  - széles alapú járás
  - térd-sarok, orr-ujj próba
  - Romberg próba, csillag járás

Milyen alap-vizsgálatokat alkalmazzon a háziorvos? II.

A motoros funkció vizsgálatára:

- distalis típusú izomerő csökkenés: kéz szorító erejének csökkenése
- izomatropia: inspectio
- hyporeflexia: patella, achilles reflexek
- sensoros ataxia:
  - széles alapú járás
  - térd-sarok, orr-ujj próba
- Romberg próba, csillag járás

Milyen alap-vizsgálatokat alkalmazzon a háziorvos? II.

A motoros funkció vizsgálatára:

- distalis típusú izomerő csökkenés: kéz szorító erejének csökkenése
- izomatropia: inspectio
- hyporeflexia: patella, achilles reflexek
- sensoros ataxia:
  - széles alapú járás
  - térd-sarok, orr-ujj próba
- Romberg próba, csillag járás

A sudomotor funkció kimutatására szolgáló teszt: Neuroteszt

Pozitivitás esetén keresni kell az autonóm neuropathia egyéb tüneteit.

Létezik e egyszerű, gyors szűrővizsgálati és diagnosztikus módszer?

Fájdalom szindrómában a neuropathiás komponens kiszűrésére kérdőív használható, pl. a DN4 kérdőív

Krónikus fájdalom szindrómában a fájdalom neuropathiás komponensének kiszűrésére szolgálnak az un. neuropathiás kérdőívek, pl. a DN4 kérdőív

Milyen típusú kezelés javasolt cukorbetegben neuropathiás károsodás fennállása esetén, tünetek hiányában

Oki kezelés:

- kiváltó tényezők eliminálása
- megfelelő glycaemiás kontroll elérése
- alfa liponsav (házi orvos diabetológus vagy neurologus javaslatára kedvezménytel írhatja)
- benfotiamin
- B vitamin komplex

Milyen típusú kezelés javasolt cukorbetegben neuropathiára jellemző tünetek fennállása esetén, ha a károsodás jelei nem mutathatók ki?

Oki kezelés mellett **tüneti kezelés:**

- **antiepileptikumok** (házi orvos csak javaslatra)
  - pregabalin
  - gabapentin
  - karbamazepin
- **triciklikus antidepresszánsok** (házi orvos csak jav.)
  - amitriptylin
- **serotonin visszavételét gátló szerek** (házió. csak jav.)
  - duloxetin
  - venlafaxin
- **opioidok**

NEUROPATHIA DIABETICA II.

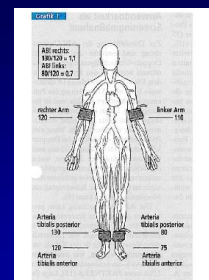
- orthostaticus hypotonia
- a gyomor és bélrendszer csökkent motilitása
- enteropathia diabetica
- erektilis diszfunkció

146

A Magyar Diabetes Társaság ajánlása az alsó végtagi érszűkület szűrésére

- a lábak ellenőrzése kapcsán a perifériás ereket meg kell tapintani („E”),
- A boka/kar-index meghatározását az alábbiak figyelembe vételével kell végezni („A”):
- 50 év felett minden cukorbetegnél indokolt a vizsgálat. Normális érték esetén kontroll 5 év múlva, kóros érték esetén angiológiai vizsgálatok indokoltak.
- Életkortól függetlenül indokolt a vizsgálat amennyiben egyéb cardiovascularis kockázati tényezők (dohányzás, hypertonia, hyperlipidaemia, vagy 10 évnél hosszabb diabetes-tartam) igazolható.
- Életkortól függetlenül indokolt a vizsgálat, ha perifériás érbetegsége utaló tünet észlelhető.
- Kórosnak a $\leq 0,9$ érték tekintendő. Magas boka/kar-érték észlelhető a cukorbeteg egy részénél a Mönckeberg-féle medialisclerosis miatt. Újabb adatok szerint a $\geq 1,4$ érték a $\leq 0,9$ értékhez hasonlóan növeli a halálozási arányt, a lábfejkéty, II. a neuropathia kialakulását. Ezért ma a 0,91-1,39 közötti boka/kar-index tekinthető normális értéknek.

Boka/kar index meghatározás

Boka/kar index mérés

ÖSSZEFOGLALÁS I

- Fontos a normoglikémiához közeli állapot elérése és fenntartása ($HgA1c < 7\%$)
- A kezdeti terápia életmódbeli változtatásokat és metformin alkalmazását jelentse.
- Metformint mindenkinek, akinek nem ellenjavallt! Intolerancia esetén XR készítményben!
- Az alkalmazott terápia gyors kiegészítése vagy új terápiára állítás szükséges, amennyiben nem sikerült elérni vagy fenntartani a glikémiás célértéket.

150

ÖSSZEFOGLALÁS II

- Fontos a **korai inzulinadás** azoknál a betegeknél, akiknél a célértéket nem sikerült elérni. **HgA1c>8,5% esetén mindenképpen!**
- Szulfanilureát csak „végszükség esetén”!
- Roziglitazont(Avandia) ISZB-ben ne! (alkalmazói előírattal)
- Glitazont és gliptint a betegség korai stádiumában adjunk.
- A **terápia minden egyes lépésében** szerepel az **életmód terápia és metformin.**

151

ÖSSZEFOGLALÁS III

Egyes jogokkal és kötelezettségekkel a diabetológus rendelkezik, **a 2-es típusú cukorbeteg gondozása azonban a családorvosi munkacsoport kezében van.**

152

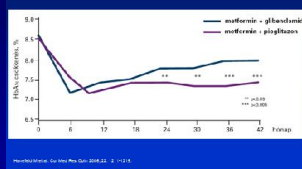
Köszönöm a figyelmet!

Célértékek GDM-ben

GDM	
Kezelési célok	
Abszolút normoglikémia!	
Éhomi / preprandialis vércukorértékek:	≤ 5,3 mmol/l
Postprandialis:	≤ 6,7 mmol/l
(Csúcs:	< 7,0 mmol/l)
Rendszeres vércukor- $\bar{x}$ -ellenőrzés elengedhetetlen!	
GDM 10	

154

Tartós glykaemias kontroll metformin + pioglitazon kezelés során (versus met + SU)

155

NEPHROPATHIA DIABETICÁBAN EVIDENCIÁK I.

- optimális anyagcserekontroll tartós biztosítása
- optimális <130/80 Hgmm, (fehérjeürítés >1g/die esetén <125/75 Hgmm) elérését célzó vérnyomáskontrol
- hypertoniás, albuminuriás 1-es típusú diabetesben ACE gátló adandó
- hypertoniás, microalbuminuriás 2-es típusú diabetesben ARB-k az elsőként ajánlott szerek
- hypertoniás, macroalbuminuriás, kezdeti veseelégtelenség jeleit mutató, ha a se. creat.>133 umol/l, 2-es tip-ban ARB adandó, ACE gátlóval kombinálva növeli a hatást.
- micro- vagy macroalbuminuria esetén hypertonia nélkül is indokolt ACE gátlót adni (intol. esetén ARBt)

156

NEPHROPATHIA DIABETICA ESTÉN EVIDENCIÁK II.

- a kombinált antihyp. kezelés során az ACE gátló vagy ARB mellett helye van a dihidropiridin-típusú kalciumantagonistáknak (B), a nem dihidropiridin tip, Ca csat. blokkolóknak és béta blokkolóknak, ill. diuretikumoknak (D)
- a statin kezelés csökkenti a progressziót és a cardioasc. Rizikót (A)
- 0,8 g/ideális testsúlykg. fehérjebevitel jav.
- a sóbevitel csökkentése jav:<6 g/die
- dohányzás mellőzése jav.
- a Hb kezelési célértéke 11-12 g/dl, a kezelés megkezdése a 10-11 g/dl tartományban indokolt.
- micro- vagy macroalbuminuriával kísért 1-es és 2-es tip. diabetesben aspirin jav.

157